

Családi ház — panelből

Hét esztendeje, 1972-ben valóságos szenzációt keltett Szegeden: házgyári elemekből családi házak épültek Újszegeden. Ahogyan elkészültek, valóságos zárándoklat indult meg a Thököly útra. Sok ezer nézője akadt a hét háznak, azt hitte volna az ember, hogy „lábon elkel” valamennyi pillanat alatt, s a DELEP nem győzi majd teljesíteni a megrendeléseket. Aztán mégsem így történt. A fölépült hét ház értékesítése sem volt könnyű, s megrendelésekben bizony azóta sem bővelkedik a vállalat. Azóta összesen nyolc paneles családi házra kaptak megrendelést, de többnyire azt is állami vállalatoktól, mint a dabasi nyomdától és a mezőhegyesi cukorgyártól. Mindössze két magánépítkező rendelt panelet a DELEP-től, egyikük a vállalat dolgozója.

Indulás, folytatás nélkül?

Vajon mi lehet az oka, hogy a szép reményekkel bíztató, nagy érdeklődést keltő kezdetet nem követte sikeres folytatás? A DELEP-nél Heim János termelési igazgató és Csala János műszaki főosztályvezető kérdtem az okokról. Hiszen mégiscsak furcsa a tartózkodás az óriási érdeklődés után... Talán nem arattak tetszést a házak?

Úgy látszik, nem ez a folytatás elmaradásának az oka. A vállalat ma is évente hetnyolcszáz érdeklődő levelet kap az ország minden tájáról, amelyben építkezők, építkezni szándékozók érdeklődnek a paneles családi ház építésének lehetőségeiről. Talán érdemes néhány sort idézni a vállalat egyik válaszeleveléből:

„Újabb érdeklődő levelére is az alábbiakat közöljük: Házgyári elemekből 3 fajta családi házat fejlesztünk ki. Ebből 2 típus 3 szobás, 1 típus pedig 6 szobás. Az egyes épületeken a DELEP által végzett munkák értéke a házgyár 10 km körzetén belül a CS 1110, jelű épületnél 315 000 Ft, a CS 1110₂ jelű épületnél 330 000 Ft, a CS 4110 jelű épületnél 420 000 Ft. Ez az ár a vállalatunk által végzett munkákat, azaz a házgyári elemek (falak, födémek) szállítást, szerelését, teljesen berendezett fürdőszoba és W. C., a tetőterasz kialakításának költségeit tartalmazza... A homlokzati panelek felülete végleges műszközüzálos, abban beüvegezett és festett ablakok el vannak helyezve, a belső falakat nem kell vakolni... A ház felépítését 1979. III. negyedévében vállaljuk... Az építési idő a vállalatunk által végzett munkáknál: 1 hónap.”

Érdemes felfigyelni az idézet utolsó két mondatára. A DELEP júniusban keltezett levelében a harmadik negyedévre vállalta az építkezést, s mindössze egy hónap alatt tető alá hozná a házat. E két mondat tartalmazza a házgyári módszer legfontosabb előnyeit. Alighanem ez a gyorság keltette hét éve is a legnagyobb érdeklődést. Akkor hát miért nem választották azóta százak ezt a módszert?

Előnyök és hátrányok

A paneles családi háznak valóban óriási előnye, hogy nagyon gyorsan elkészül. Az alapozást — a megadott terv szerint — az építőtől kell elkészítenie, azután a DELEP egy hónap alatt tető alá hozza, összeszereli a házat, amelyben azután a bel-

ső szereléseket (fűtőcsövek, tapétázás vagy festés, szőnyegpadló vagy parkett lerakása stb.) ismét az építők végzi vagy végezteti el. Kérésre pedig a vállalat egységcsomagban szállítja a szükséges elemeket, alkatrészeket.

Óriási előnye tehát a módszernek a gyorság. Két-három hónap, s a házba már be lehet költözni. Ráadásul az építőt mentesül attól, hogy anyag után kelljen szaladgálnia, hogy rengeteg időt és energiát kelljen pocskolni házána építésére. Emellett az ilyen épület száraz technológiával épül, tehát nem kell várni a falak kiszáradására, nem kell vakolni, később pedig gondozni, javítani a homlokzatot, falakat.

Az előnyök mellett természetesen kell, hogy hátrányai is legyenek ennek a módszernek. Hiszen különben nyilván már több száz ilyen ház épült volna. Hogy melyek ezek a hátrányok? Mindenekelőtt a pénz. Évekkel ezelőtt még jelentős különbség volt végösszegében a paneles és a hagyományos családi ház között: jóval olcsóbb volt a hagyományos. Az építőanyagok árváltozásai után mára ez a különbség lényegében megszűnt. Csak hogy: egy hagyományos technológiával épített házban, ha valaki betesz egy kályhát, s az egyik szobában elkészíti a padlót, már megkaphatja a lakhatási engedélyt. A paneles házban viszont kompletten el kell készíteni a fűtést, és szinte mindent ahhoz, hogy beköltözhessen. Így tehát szinte minden költséget egyszerre kell viselnie (bár például a tetőteret később is berendezheti), míg a hagyományos családi házban ráér évek múltán bevakolni kívülről a falakat, korszerűsíteni a fűtést, továbbfejleszteni a fürdőszoba berendezését. A különbség így válik jelentőssé. A két típusra pedig egyforma összegű hitelt ad az OTP. Kispénzü emberek, tehát inkább azt a megoldást választják, amelyiknél több időt hagy számukra a ház, amíg a teljes összeget rá kell fordítani.

A várható jövő

Természetesen mindezt tudják a vállalatnál és másutt is. Éppen ezért vetődött föl a szegedi városi pártbizottság gazdaságpolitikai bizottságában annak a lehetősége, hogy meg kellene kísérelni teletszerűen építeni kertés, paneles családi háza-

kat az OTP szervezésében. Hiszen a teletszerű építkezésnél mások a hitelfeltételek, s az ország számára is gazdaságos, mivel egyes adatok szerint a hagyományos módon épülő családi házakhoz általában kétszer annyi cementet használnak föl, mint egy házgyári lakáshoz. Egyelőre azonban a Szegeden erre a célra kiszemelt terület vízes, túl magas a talajvíz. S mivel nincs csatornáza (s erre egyelőre nincs mód), a vízügyi hatóság nem járulhat hozzá a szilkkasztásos megoldáshoz, mivel az a környezetvédelmi törvény előírásaiba ütközne.

Előbb-utóbb azonban alighanem mindenképpen kellene megfelelő területet találni ilyen célokra. Annál inkább, mert mindenképpen változni fognak az igények, s nőni fog a kereslet is a paneles házak iránt. Részint azért, mert most folyik az országos panelesfejlesztési akció, amelynek eredményeként az eddigieknél jóval többet nyújthatnak majd a paneles házak, jóval több lehetőség lesz majd a belső elrendezés igények szerinti alakítására.

Am nemcsak a panelek változnak, változik az építető ember is. Jelenleg a sok pénzű kisebbség egymillió körüli ráfordítással olyan igényes házat épít, amely valóban sokkal többet nyújt, mint egy paneles ház. A kispénzü többség pedig azért választja a hagyományos megoldást, mert saját keze munkájával, a család, a barátok, kollégák segítségével építi jórészt, s ezzel is sokat megtakaríthat a végösszegeiből. Am a fiatalabb generáció számára minden bizonyos, hogy a házgyári megoldás, az, hogy nem kell anyagiak után szaladgálniuk. Főként akkor, ha a saját szakmájukban végzett munkával másutt megkereshetik azt a pénzt, amit hónapok kínos, többé-kevésbé szakszerűtlen barkácsolgatásával tudnának megkérarítani saját házuk építésénél.

De az igények változásának — ami hosszú folyamat lesz — mindenképpen elebe kellene menni. A paneles szerkezet továbbfejlesztése mellett a kedvezőbb hitelfeltételeket nyújtó teletszerűen, OTP-szervezésben épített paneles családi házak lehetnének igazán vonzóak a mai feltételek közepette.

Szávay István

A birtokháborításról

P. L.-né szegedi olvasónknak vitája van a ház tulajdonossal, mert az többször kikopasolja a villanyát. Ezzel összefüggésben arra kíváncsi, hogy mi számít a törvény szerinti birtokháborításnak?

A birtokháborítás fogalmát és tartalmát a Polgári Törvénykönyv határozza meg. Alapvető szabály, hogyha a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják, vagy birtoklásában zavarják (tilos önhatalommal), birtokvédelem illeti meg. A birtokost a birtokvédelem mindenki szemben megilleti, annak a kivételével, akitől a birtokos tilos önhatalommal szerezte meg. A birtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben, azzal szemben is, akitől a birtokát származtatja, illetőleg akitől a birtokát időlegesen átengedte. Közös birtok esetén a birtokvédelem mind egyik birtokost önállóan megilleti, és követelheti a dolognak közös birtokba bocsátását. A közös birtokosok egymással szemben is joga-

sultak birtokvédelemre. A birtokos a birtoka ellen irányuló támadást — a birtok megvédelméhez szükséges mértékben — önhatalommal is elháríthatja. Az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalmúlag csak akkor léphet fel, ha más birtokvédelmi eszköz igénybevételével járó idővesztés a birtokvédelmet megghiúsítaná.

Természetesen a most ismertetett szabályok szempontjából a „birtok” szónak egészen más értelme van, mint a hétköznapi nyelvben, birtokon nemcsak földvágyont kell érteni, hanem bármilyen tárgyat, amit birtokolhat valaki, vagy bármilyen jogot, amit birtokolhat. Ha tehát például a ház tulajdonos a villanyt lekapcsolja a bérlőtől, vagy ha a tulajdonos új zárat szerelhet fel, amelyhez a bérlőnek nem ad kulcsot, vagy ha az egyik bérlő rendszeresen a másik bérlő ablaka alá önti a szennyvizet, és így lehetetlenné teszi, hogy az ab-

Az Intranszmas

Az Intranszmas bolgár-magyar társaság több mint 3000 tervet készített az územben belüli anyagmozgatás megoldására. A tervet többségét szovjet, lengyel, NDK, bolgár és magyar üzemekben kiviteleztek.

Az Intranszmas munkáját szakosították, ennek alapján bolgár szakemberek foglalkoznak a pneumatikus szállítórendszerek, futószalagok, széles szállítószalagok, drótkötélpályák tervezésével. Magyarországon viszont a különleges daru- és emelőszervezetek, valamint a kikötői szállítórendszerek tervezése és fejlesztése folyik.

Évről évre bővül a társaság tevékenysége — munkatársai jelenleg 18 automatizált raktárt terveznek a szovjet „Kamaz” autógyárnak. Az Intranszmas túlnötte a magyar-bolgár kapcsolatok keretét, jelenleg egyike a KGST legjelentősebb szakosított szervezeteinek. (BUDA-PRESS — APN — SOFIA-PRESS)

Hétköznapi

Fogyasztási szerkezet

Tény:

Az Északi városrészben mindenért sorba kell állni. Könyvtér nem.

A könyvtér tavasszal, a könyvhét kezdetén érkezett. A legforgalmasabb helyen, a tejbolt (I) előtt ültette fel sátrát. Első napokban még kintartóan sült-főtt a nagy melegben. Később már csak délután rakta ki a könyveket, amikor a toronyházak árnyéka a sátor fölé borult. Nem vésztett sokat, amikor ott volt, akkor sem tolongtak az emberek. Pedig minden könyvet meg lehetett kapni nála, olyat is, amit a Károly utcában ki sem raktak az árusok.

Hipotézis:

Elhunhatia a céltalan ácsorgást. A könyvhét utolsó napjaiban már ki sem pakolta áruját. Egy nagy zivatar a sátrát is elfújta, dögölt maradványként hevert egy darabig

a gazban. Először a ponyvát tűnt el, utána a vázát is fölpakolták egy kis teherautóra.

Úgy tűnt, a kultúra földát a harcot. Pár hete azonban új, ezúttal lécekből készült bódé jelent meg a buszmegálló mellett. Logikus — sokan várakoznak naponta, a kimaradó járatok miatt akár olvasni is lenne idejük, mint egy pályaudvaron. De ha nem, hát nem. Az utóbbi időben már ebből a bódéból is eltűnt a könyvtér. Szabadságra ment-e, vagy végleg feladta, nem tudom.

Vizsont:

Ötven méterre a könyvtér elárult standjától, az üvegviszaváltónál naponta emeletnyi magasra halmozódnak a kiürült boros- és söröspalackok.

Helyzetjelentés:

(A könyvtér visszajött. A helyzet változatlan.)

T. I.

Növényvédelmi helyzetkép

Igényesebb fajták — Kevés a „mezőgazdasági művezető” — Szakértelem, pontos előrejelzés

Egy ország gazdasági fejlettségét azon is mérhetjük; a munkaképes lakosság hány százalékát köti le a mezőgazdaság. A korszerű mezőgazdaságot az jellemzi, hogy kevés ember, hatékony módszerekkel, a termőterület lehetőségeit minél jobban kihasználva, nagy mennyiségű élelmiszert termel. Ez csak úgy érhető el, ha minden lehetséges munkafolyamatot gépesítenek, és az agrokémia tudományos eredményeit beépítik a termelés gyakorlatába.

Ha valami miatt elakadna a növényvédőszer-ellátás, megroggyanna a modern mezőgazdaság egész építménye: a gyomirtó szerek rengeteg hagyományos munkát pótolnak. A nagy terméshozamú hibridfajták igen érzékenyek a különböző betegségekre. Növényvédő szerek nélkül a kártevő rovarok is elszaporodnának.

A növényvédelem gyorsan fejlődő, dinamikus ága a mezőgazdaságnak. Az utóbbi évek változásairól, a jelenlegi helyzetről Kiss Sándor, a Csongrád megyei tanács vb. mezőgazdasági osztályának növényvédelmi főelőadója adott tájékoztatást.

Vegyszeres gyomtalánítás esetén jó eredmények tekinthetők, ha négyzetméterenként csak 4–5 gyom marad

meg. Ez a pár száz gaz lehet, hogy nagyra nő, de kevés ahhoz, hogy a kultúránövényeket visszatartsa a fejlődésben. A gyomirtás alapja a gondos talaj-előkészítés: rögös, durva talajban nem fejt ki hatását a vegyszer. Emellett igen sok múlik a permetező és szakirányítók felelősségteljes munkáján.

Ha a számok tükrében nézzük az utóbbi évek gyomirtási munkáit, azt találjuk, a búza, és a kukorica földeken az alapkezelés mindentűt megtörtént már 1975-ben is, azóta is. A cukorrépa termőterülete az 1975-ös 6200-ról 5300 hektárra csökkent a megyében. Az összes vegyszerrel répföld — a nagyobb számok a többszöri utókezelést jelzik — 12 ezer-ről 14 és fél ezer hektárra emelkedett. Jelentős a fejlődés a gyümölcsösökben is: 1975-ben 700, 78-ban 2100 hektáron irtották vegyszerrel a gyomot.

Minél eredményesebb a védekezés a rovarkártevők ellen, annál hamarabb lehet abbahagyni a permetezést. Itt az a cél, hogy olyan kevés rovar maradjon, amely nem tud számottevő kárt okozni. Lényeges, hogy ne akkor védekezzenek a gazdaságok, amikor már milliószám nyüzsögnek a kártevők a veteményeken, hanem korábban, amikor elkezdnek tömegesen szaporodni a rovarok.

Az utóbbi években megnőtt a talajfertőtlenítés szerepe. Nagy kár, ha a magas tőszámú, intenzív fajtákat vetés után foghíjasra rágja a kukac.

Egy adott területen kevés, de jól időzített permetezéssel jól lehet akadályozni a kártevők elszaporodását. Még a burgonyabogárét is, amely pedig nagyon jól repül, 50–60 kilométerrel is megtalálhatja a burgonyatáblát. Nem tudják ugyan teljesen kiirtani, hiszen nemcsak beföldön tesz nagy távolságokat, hanem az országhatárokon is vízum nélkül közlekedik, de kártétele minimálisan csökkenthető.

A különböző betegségek ellen 1975-ben 286 ezer hektárt permeteztek, 1978-ban 335 ezret. A paprikában, gyümölcsösökben a nagy árbevétel lehetősége is gondos védekezésre készítette a térszereket.

A tavalyi év végén 69 növényvédelmi szakmérnök, 31 üzemmérnök, 10 technikus dolgozott a megyében. Van olyan üzem, ahol csak félállásban foglalkoztatnak növényvédelmi szakembert, három szövetkezetben pedig egyáltalán nincs szakképzett

növényvédő. Ebben szemléletű okokon kívül az is közrejátszik, hogy a távolabbi községekben nehéz letelepíteni az egyetemről kikerülő fiatalokat. Ennek ellenére igényeznek felszámolni a jelenlegi állapotot. A főállású szakmérnökök sem mindenütt a képzettségüknek megfelelő munkát végeznek. Sok helyen ők járnak a traktor után ellenőrizni, eldugultak-e a szórófejek. Az egész mezőgazdaságra jellemző a középszintű irányítók hiánya. Az előrelépés egyik kulcsa, hogy megfelelő számú „mezőgazdasági művezetőt” képezzenek és állítsanak a termelésbe. Az lenne ideális, ha körülbelül 3500 hektárra területre jutna egy szakmérnök és egy technikus.

Úgy él a köztudatban, igen sok balesetet okoznak a növényvédő szerek. Nem túl sok — évi egy-két — mérgezés fordul elő a nagyüzemekben, ezek azonban nagy visszhangot kavarnak, mert általában az üzemben belüli összhang hiányát jelzik. Van például egy paprikaföld: permetezés után bizonyos egészségügyi várakozási időre lenne szükség. De öntözni is nagyon kellene. Nem ugyan az a vezető irányítva az öntözést, aki a permetezést. Ha nem tudnak egymás terveiről, vagy nem veszik figyelembe, könnyen baj történhet.

A növényvédelem mostani fejlettségi fokán biztonságot nyújt, de nem a leggazdaságosabb. Sok a túlbiztosítás, fölöslegesen kiszórt vegyszer. Sok helyen „naptárból” permeteznek; melyik hónapban milyen betegség, milyen kártevő szokott pusztítani. Galambtojás nagyságú lesz az alma, ettől kezdve állandóan méreghatás alatt tartják, ha károsítja valami, ha nem. A vegyszerek túladagolása gazdasági és környezetvédelmi szempontból egyaránt káros.

A Csongrád megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás 14 növénykultúrára országos, további 7-re megyei előrejelzést juttat el a gazdaságokba. A megye 84 gazdasága közül tavaly 31 juttatta vissza saját vizsgálatának eredményét. Finomítaná, pontosítaná az előrejelzéseket, ha több helyről kapnának pontos adatokat. Az lenne ideális, ha csak akkor és csak azzal a szerrel védekezzenek, amellyel szükséges. Ehhez kitűnően képzett, lelkiismeretes szakemberekre, állandó mintavételekre, vizsgálatokra, rendkívül gyorsan és pontosan működő előrejelző szolgáltatásra van szükség.

Tanács István